

ГОЛОВА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

11/10-1452 (85093)

20.04.2018

Першому заступнику керівника
Головного науково-експертного
управління Апарату Верховної Ради
України

ГУДЗИНСЬКОМУ С.О.

Шановний Сергію Олексійовичу!

Надсилаємо адресований Вам депутатський запит народних депутатів України Пташник В. Ю. та Шкрум А. І., оголошений на засіданні Верховної Ради України 20 квітня 2018 року, для розгляду і надання відповіді авторам запиту і Голові Верховної Ради України у встановлений чинним законодавством 15-денний термін.

Додаток: депутатський запит на 5 арк. у 1 прим.

З повагою

А. ПАРУБІЙ

1452

НАРОДНИЙ ДЕПУТАТ УКРАЇНИ

01008, м. Київ, вул. М. Грушевського, 5

19 квітня 2018 року

Першому заступнику керівника Головного науково-експертного управління
Апарату Верховної Ради України
Гудзинському С.О.
01008, м. Київ, вул. М. Грушевського, 5

ДЕПУТАТСЬКИЙ ЗАПИТ

*Стосовно ігнорування звернення
народних депутатів та з'ясування причин та
підстав невідображення ризиків законопроекту
у висновку ГНЕУ*

Шановний Сергію Олексійовичу!

05 квітня 2018 року нами було направлено депутатське звернення на Ваше ім'я стосовно недоліків проекту Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо врегулювання питань авторського права і суміжних прав, реєстр. №7539 від 01.02.2018 (далі – проект №7539), які не були відображені у висновку Головного науково-експертного управління (далі - ГНЕУ).

Разом з тим, станом на сьогодні, у супереч положенням Закону України «Про статус народного депутата України» про надання відповіді на депутатське звернення у 10-денний строк, нам не надано жодної відповіді на наше звернення від 05 квітня 2018 року.

У зв'язку з тим, що нами не отримано відповіді на питання, викладені у зазначеному зверненні, ми змушені повторно викласти факти, зазначені у нашому зверненні від 05 квітня 2018 року, та направити депутатський запит.

При здійсненні аналізу проекту №7539 нами було також розглянуто висновок Головного науково-експертного управління (далі - ГНЕУ) щодо цього проекту. На жаль, дослідження висновку ГНЕУ та вивчення положень проекту №7539 показали, що ряд недоліків виявлених в проекті №7539 не відображені у висновку ГНЕУ.

Зокрема, хочемо звернути увагу на такі положення проекту, які викликають питання та сумніви щодо їх доцільності та коректності:

1. Проектом №7539 вносяться зміни до вже неактуальної редакції процесуальних кодексів – Господарського процесуального та Цивільного процесуального кодексів України.

Крім цього, зміни до процесуального законодавства не відображені в тексті проекту, але включені до порівняльної таблиці.

2. Проект №7539 частково регулює ті ж відносини, що й проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо авторського права та суміжних прав, реєстр. №3692 від 22.12.2015. Зокрема, в частині врегулювання майнових прав на службові твори (зміни до статей 429, 430, нова стаття 1111-1 Цивільного кодексу України та зміни до статей 8, 16, 33, нові статті 18-1, 18-2 Закону України «Про авторське право та суміжні права»). Однак проект №7539 неповною мірою вирішує проблему зі службовими творами та творами, створеними на замовлення. Більше того, він встановлює регулювання чомусь лише для баз даних, тоді як проблеми, які існують щодо інших об'єктів авторського права, не охоплюються проектом №7539.

3. У контексті попереднього зауваження, необхідно звернути увагу на нову статтю 18-2 Закону України «Про авторське право та суміжні права», що стосується прав особливого роду виробника неоригінальних баз даних.

Зокрема, нова стаття 18-2 зазначеного Закону передбачатиме таке:

«1. Право особливого роду передбачається для виробника неоригінальної бази даних, який продемонструє, що ним було зроблено якісно та (або) кількісно значний внесок в отримання, перевірку чи представлення вмісту бази даних, щоб запобігти вилученню та (або) повторному використанню всього вмісту бази даних чи значної її частини у якісному чи кількісному вимірі.

Під вилученням розуміється постійне або тимчасове перенесення всього вмісту бази даних або значної її частини на інший носій в будь-який спосіб і в будь-якій формі.

Під повторним використанням розуміється будь-яка форма надання невизначеному колу осіб всього вмісту бази даних або значної її частини.

...

2. Особа, яка правомірно володіє правомірно виготовленим примірником бази даних чи її копії, що охороняється правом особливого роду (законний користувач), має право вилучати та (або) повторно використовувати для будь-яких цілей незначні частини її вмісту у якісному чи кількісному вимірі без згоди виробника такої бази даних. Якщо законний користувач має дозвіл на вилучення чи повторне використання тільки частини бази даних, це положення застосовується тільки до цієї частини.

Законний користувач бази даних не може виконувати такі дії, які суперечать нормальному використанню бази даних чи невинуватно завдають шкоди законним інтересам розробника бази даних.

Законний користувач бази даних не може завдавати шкоди суб'єкту авторського права чи суміжних прав щодо творів або інших об'єктів, які містяться в базі даних.

Законний користувач бази даних, що охороняється правом особливого роду, може без згоди виробника такої бази даних вилучати чи повторно використовувати значну частину її вмісту:

- 1) у разі вилучення для особистих цілей вмісту неелектронної бази даних;*
- 2) у разі вилучення для цілей ілюстрації в процесі навчання або з науково-дослідною метою, за умови зазначення джерела і якщо це виправдано некомерційною метою цих дій;*
- 3) у разі вилучення та повторного використання для цілей суспільної безпеки чи для цілей адміністративного провадження або судочинства.»*

З тексту зазначеної статті неможливо зрозуміти, яких відносин вона стосується, що розуміється під поняттям «право особливого роду», щодо яких суб'єктів стаття може бути застосована та яким чином нова стаття 18-2 може бути застосовувана взагалі на практиці. Така редакція нової статті 18-2 не дозволяє зробити однозначного висновку про те, яким чином вона регулюватиме відповідні відносини. Такий стан речей суперечить конституційним приписам щодо наявності достатніх і завершених правових механізмів реалізації положень законодавства, а також європейським стандартам щодо чіткості, ясності, зрозумілості закону. Відповідно до статті 8 Конституції України в Україні визнається і діє принцип верховенства права. При цьому одним з основних фундаментальних елементів цього принципу є юридична визначеність, згідно з якою юридичні норми мають бути чіткими, ясними і недвозначними, оскільки інше не може забезпечити їх однакове застосування та не виключає необмеженості трактування у правозастосовній практиці. На це звертав увагу і Конституційний Суд України у відповідних рішеннях від 22.09.2005 № 5-рп, 29.06.2010 №17-рп, 11.10.2011 № 10-рп. Європейський суд з прав людини також неодноразово підкреслював, що закони мають відповідати встановленому Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод стандарту, який вимагає достатньо чіткого формулювання правових норм у тексті нормативно-правових актів. Зокрема, «...закон має бути доступним для зацікавлених осіб та сформованим з достатньою точністю для того, щоб надати їм можливість регулювати свою поведінку аби бути здатними – за потреби, за відповідної консультації – передбачати тією мірою, що є розумною за відповідних обставин, наслідки, які може потягнути за собою його дія» (рішення у справі «Веренцов проти України, 11 квітня 2013 року).

Разом з тим, як вже було зазначено вище, зробити однозначного висновку про застосування статті 18-2 та її вплив на відносини, які вона покликана регулювати, неможливо, а редакція статті виглядає ускладненою та непридатною для сприйняття.

У зв'язку з цим, просимо Вас роз'яснити зміст пропонованої проектом №7539 нової статті 18-2 Закону України «Про авторське право та суміжні права» та яким чином і до яких відносин вона повинна застосовуватись.

4. Проектом №7539 пропонується внести зміни до статті 1 Закону України «Про авторське право та суміжні права» з використанням латинського терміну «*sui generis*». При цьому, проектом №7539 не надається пояснень змісту зазначеного терміну. Подібні запозичення є неприйнятними для законотворчої техніки. Крім цього, у тексті проекту №7539 окремі положення взяті в лапки, що також не відповідає стандартам законотворчої техніки.

Принагідно, просимо також пояснити значення терміну «*sui generis*», оскільки з положень проекту важко зробити висновок про його зміст.

5. У проекті №7539 наявні також логічні помилки у визначенні термінів. Так, кільком термінам даються визначення з посиланням на ці ж терміни. Наприклад, зміни до статті 1 Закону України «Про авторське право та суміжні права» пропонуються таке визначення:

«кінематографічний твір – твір будь-якої тривалості чи твір на будь-якому носії, зокрема художні **кінематографічні твори**, мультиплікаційні та документальні фільми, який призначений для демонстрування в кінотеатрах;».

Тобто, за редакцією проекту №7539, кінематографічні твори – це кінематографічні твори. Очевидно, що такі визначення недоцільно використовувати у текстах законів.

6. Проект №7539 інакшим чином норми вже чинного законодавства, при цьому не вносячи змін до відповідних актів, що також не відповідає стандартам законодавчої техніки. Так, проект пропонує в статті 1 Закону України «Про авторське право і суміжні права» прописати визначення терміну «позичка» наступним чином:

«позичка – надання установами, доступними для необмеженого кола осіб, у безоплатне користування протягом встановленого строку примірників творів, фонограм, фільмів;»

При цьому, чинним Цивільним кодексом України це визначено поняття договору позички у статті 827:

«За договором позички одна сторона (позичкодавець) безоплатно передає або зобов'язується передати другій стороні (користувачеві) річ для користування протягом встановленого строку.»

Таким чином, проектом пропонується визначити наявний у законодавстві термін в інший спосіб, що створює колізії в законодавстві і ускладнює застосування відповідних положень законодавства.

7. Проектом №7539 пропонується визначення родових понять через невичерпний перелік об'єктів. Зокрема, в статті 27 Закону України «Про авторське право і суміжні права» пропонується під «твором мистецтва» розуміти ряд об'єктів (твір образотворчого мистецтва, ужиткового мистецтва, такого як картина, колаж, живопис, малюнок, гравюра і так далі), однак перелік закінчується словом «тощо». Це створює невизначеність у регулюванні, що також є неприпустимою для нормотворчої техніки.

8. Проектом №7539 змінами до статті 27 Закону України «Про авторське право і суміжні права» встановлюються нові розміри виплат авторам та спадкоємцям авторів за правом слідування (замість чинних зараз 5% від ціни продажу). Незрозумілими є мотиви запровадження нової градації виплат, яка зменшується пропорційно до збільшення ціни твору. При цьому, проектом також встановлюється гранична межа максимальної виплати за твір, яка не може перевищувати 780 тисяч гривень. Встановлення чіткої граничної межі таких виплат в грошовому еквіваленті призведе до порушень прав авторів, оскільки розмір належних їм виплат за їхні твори обмежується і не залежить відсотково від вартості його творів. Окремо варто зазначити, що в пояснювальній записці до проекту відсутні будь-які пояснення чи обґрунтування щодо запровадження таких змін.

9. Незважаючи на те, що метою проекту є імплементація положень законодавства ЄС, частина положень проекту не відповідає цій меті. Зокрема, йдеться про неповне, часткове чи вибіркове врахування положень європейських директив чи положень Угоди про асоціацію. Важливо зазначити, що така фрагментарність докорінно змінює суть регулювання. Так, наприклад, у статті 24 ЗУ «Про авторське право та суміжні права», яка регулює вільне відтворення, модифікація і декомпіляція комп'ютерних програм, не передбачено винятки з такого вільного відтворення, які передбачені Угодою про асоціацію. Таким чином, пропоноване проектом регулювання є викривленим.

10. В доповнення до попереднього пункту, також потрібно зазначити, що проектом не передбачається регулювання авторських прав щодо окремих об'єктів, які передбачені Угодою про асоціацію. Наприклад, охорона фотографій, яку б теж було доцільно відобразити в контексті пропонованих проектом змін.

На жаль, жодне з зазначених вище зауважень не було відображено у висновку ГНЕУ до проекту №7539. У зв'язку з цим, нас, як народних депутатів, турбує питання, чому виконавці висновку до проекту №7539 (О.А. Шевченко, В.П. Попович) не звернули увагу на недоліки, не зазначили їх у своєму висновку та рекомендували прийняти проект у першому читанні.

Принагідно також звертаю Вашу увагу на те, що О.А. Шевченко зазначена як один з виконавців висновку ГНЕУ до проекту Закону про внесення змін до Митного кодексу України щодо захисту прав інтелектуальної власності під час переміщення товарів через митний кордон України, реєстр. №4614 від 06.05.2016, щодо змісту якого у нас теж є ряд зауважень.

Зважаючи на викладене вище, керуючись положеннями Закону України «Про статус народного депутата України», а також з огляду на, що проект є актуальним і вже неодноразово включався до порядку денного пленарних засідань Верховної Ради України, просимо Вас:

1. Зазначити, чи вбачаєте Ви ризики у положеннях проекту №7539, щодо яких вище наведено зауваження (просимо зазначити по кожному із зауважень окремо).
2. Зазначити, чи заслуговують на увагу та включення до висновку ГНЕУ перераховані вище зауваження (по кожному з зауважень окремо).
3. Чи бачите Ви ще якісь ризики чи недоліки проекту №7539, про які не було зазначено у висновку ГНЕУ? Якщо так, то вказати які саме.
4. Пояснити причини невключення зазначених вище зауважень до висновку ГНЕУ по проекту №7539.
5. Провести службове розслідування та вжити заходів відносно осіб, що є виконавцями даного висновку.
6. Пояснити причини ненадання відповіді на депутатське звернення у встановлений чинним законодавством строк.

Просимо Вас дати відповідь по кожному з питань окремо.

Окремо хочемо наголосити, що ігнорування нашого звернення від 05 квітня 2018 року та ненадання відповіді на цей депутатський запит у встановлені строки може бути розцінене як перешкоджання депутатській діяльності, у зв'язку з чим, ми будемо змушені вжити заходів, передбачених чинним законодавством.

**З повагою
народні депутати України**

 В. Франчук (№150)
 Юрій А.І. (№13)